

UVOD

Hrvatski su ruralni prostori tijekom 19. i 20. stoljeća zaostajali za ruralnim prostorima razvijenih europskih zemalja. Provedeni su neki elementarni modernizacijski imperativi, no redovito je izostajalo korjenitije prestrukturiranje cijeloga sociokulturnoga krajolika i gospodarstva na način na koji su u modernom razdoblju preoblikovane pojedine arhaične sredine u drugim europskim zemljama. Pozitivna posljedica takvog stanja jest očuvanost prirodnog okoliša, a negativna se očituje u zapuštenosti i slaboj naseljenosti seoskog i općenito ruralnog područja te odsutnosti moderne proizvodnje. Ako svijet, smatraju neki autori, bude podijeljen na tehnološki centar i ekološku periferiju (Cifrić 1994), potrebno je stvoriti »kvalitetnu« periferiju. Na nacionalnoj razini, zbog dosadašnje »zapuštenosti« odnosno izostanka razvoja, Lika za to ima potencijal. Zbog toga će u ovoj knjizi biti istražene razvojne mogućnosti Središnje Like¹ gdje će se poći od osnovne pretpostavke kako budućnost nije u klasičnoj modernizaciji, nego u izgledima za osmišljeno pretvaranje nekadašnjih nedostataka u komparativne prednosti primjenom suvremenih strategija razvoja temeljenih na konceptu integralne održivosti, odnosno održivog razvoja. Iz toga proizlazi težišna zadaća rada: sociološka analiza lokalnog socijalnog i ljudskog kapitala društvenih aktera kao polazne pretpostavke za održivi razvoj Središnje Like. Prijeko je potrebno ispitati koliki ljudski i socijalni kapital nosi lokalna zajednica, lokalni socijalni akteri. Drugim riječima, kakvoća ljudskog i socijalnog kapitala nužan je uvjet uspješna upravljanja društvenim razvitkom, napose održivim razvitkom. Iz tog se uvida izvode glavni istraživački zadaci: istražiti kakvoću ljudskog i socijalnog kapitala u Središnjoj Lici; istražiti koliko taj kapital, kakav je istraživački opisan, osnažuje ili otežava ostvarivost održivog razvoja na

¹ O geografskom smještaju, povijesnim i sociokulturnim obilježjima istraživog prostora Središnje Like vidjeti drugo poglavlje. Premda u literaturi postoji naziv *srednja Lika*, ovaj se rad priklonio nazivu *Središnja Lika*, smatrajući ga primjerenijim, a uz to on je geografski i funkcionalno točan.

konkretnom području Središnje Like. Radi toga je razvijen istraživački program koji se oslanja na nekoliko metodologijskih postupaka u demografiji, historiografiji i sociologiji. Poseban dio čine sociologijski nalazi, koji izravnije nego drugi osvjetljavaju naznačeni problem. U tekstu koji slijedi primijenjene su komparativna i povijesno-komparativna metoda. Komparativna je metoda poslužila za usporedbu Središnje Like sa sličnim područjima u Hrvatskoj i izvan nje. Uporabom povijesno-komparativne metode nastao je svojevrsan prikaz sociokulturnog i gospodarskog tijeka razvoja Središnje Like. Prospektivnu metodu, dakle metodu kojom se, u ovom slučaju, sa sociološkog stajališta pokušavaju predvidjeti mogućnosti održivog razvoja za Središnju Liku, odnosno projektivnu metodu, također smo koristili zato što je osnovna svrha cjelokupnog istraživanja bila osvijetliti mogućnosti održivog razvoja Središnje Like u budućnosti. U ovom uvodnom dijelu reći ćemo još nekoliko riječi o osnovnoj metodologiji. Naime, knjiga je na općenitoj razini realizirana primjenom dviju osnovnih metoda. Prva podrazumijeva analizu teorijske literature i dostupnih istraživanja, druga se odnosi na empirijsko istraživanje.

Proučeni su sljedeći dostupni sekundarni podaci (analiza teorijske literature i dostupnih istraživanja): a) teorijski i istraživački radovi; b) statistička građa i popis stanovništva za Ličko-senjsku županiju i posebno Središnju Liku; c) povijesna literatura; d) regionalni razvojni planovi; e) podaci prikupljeni u uredima regionalne samouprave.

Na temelju sekundarne građe nastala je teorijska podloga rada. Spoznaje i podaci dobiveni korištenjem sekundarne građe također su bili korisni pri analizi i interpretaciji podataka dobivenih empirijskim istraživanjem. Izvedba empirijskog istraživanja iziskivala je primjenu kvalitativne metode intervjua, i to prvo polustrukturirani intervjui (s narativnim dijelovima) u prvom krugu, te polustrukturirani intervjui u drugom krugu istraživanja. Može se zaključiti kako tekst u nastavku, u svojem općenitom smislu, pripada području posebnih sociologija, napose sociologiji razvoja, a konzultira i spoznaje iz ruralne sociologije, socijalne ekologije i sociologije okoliša. Temeljna polazišta rada teorije su modernizacije prilagođene analizi ruralnih prostora i specifičnih lokalnih zajednica.

Osnovni pojmovi koji se navode u ovom uvodnom dijelu teksta, kao i cjelokupan prikaz metodologije, iscrpnije su pojašnjeni u idućim ulomcima, koji su im tematski i posvećeni.